

“Een zeker pensioen voor iedereen”

Inzicht geeft uitzicht

*Beleidsnota, opgesteld door de AVP-fractie in de Staten van Aruba,
mede op grond van adviezen van FESCA en met medewerking van Klaas Tuinstra*

Inleiding

Om de kwaliteit van de samenleving op Aruba te verbeteren, zijn keuzes nodig. De politiek moet die keuzes op tijd maken om goede zaken ook voor de toekomst te bewaren en zaken die mis dreigen te gaan op tijd bij te buigen. Beleid dat goed was in het verleden, kan in nieuwe omstandigheden toch verkeerd uitpakken. Bakens op tijd verzetten, vraagt een visie op de toekomst en vraagt om de kracht om de daad bij het woord te voegen.

Onze samenleving is sterk in beweging. De samenstelling van de bevolking verandert tamelijk snel. Er is sprake van migratie uit andere landen. Aruba biedt werk en vooruitzichten op een goede toekomst. Er is ook sprake van vergrijzing. Om het werk en onze goede vooruitzichten te behouden, is het nodig om tijdig nieuwe lijnen uit zetten.

Het gaat om uitdagingen die een appèl doen op de eigen verantwoordelijkheid van een ieder, om zich op zijn toekomst voor te bereiden en die een appèl doen op de onderlinge solidariteit.

De AVP biedt met deze nota een christen-democratische visie op deze vraagstukken. “Een zeker pensioen voor iedereen” geeft een schets van onze visie op een belangrijk aspect van de levensloop van mensen; de zekerheid na de pensionering.

In dit rapport worden daarom voorstellen ontwikkeld vanuit het perspectief van het levensloopbeleid. Elke fase stelt haar eisen aan mensen. Studeren, een gezin vormen en onderhouden, werken en beroepsvaardigheden op peil houden, zorgen voor schoolgaande kinderen, de ouders bijstaan als zij oud worden etc. Een sociale zekerheidsstelsel dat die levensloopvereisten in zich op neemt en mensen bij hun verplichtingen ondersteunt, is waar de AVP aan wil werken. Om de noodzaak daarvan te belichten, worden in het tweede hoofdstuk de demografische ontwikkelingen op Aruba belicht. In het derde hoofdstuk passeert de toekomst van het pensioenstelsel de revue. Dat stelsel was lange tijd gericht op het model van de zogenaamde kostwinner: de werkende man, met een niet betaald werkende vrouw en afhankelijke kinderen.

Gaandeweg is dat kostwinnersmodel zijn actualiteit gaan verliezen. Partners hebben vaak beiden een betaalde baan met alle zekerheden, maar ook risico's die daaruit voortvloeien. Met die veranderde omstandigheden moet de sociale zekerheid rekening houden. Dat vraagt om een bestel dat, in zijn aanspraken, sterk op de afzonderlijke persoon is toegesneden. De AVP wil immers een sociale zekerheid die maatwerk biedt, onderlinge solidariteit mogelijk maakt, die rekening houdt met het feit dat mensen niet alleen staan, zij behoren bij een gezin, een familie en een gemeenschap en die een appèl doet op de verantwoordelijkheid van mensen.

Aruba, augustus 2004

Mr. M. G (Mike) Eman
Partijleider AVP

ⁱ Klaas Tuinstra is zelfstandig beleidsadviseur in Nederland. Hij is verbonden aan de CDA Tweede Kamerfractie en aan het Wetenschappelijk Instituut CDA. Tuinstra was eerder zelf Lid van de Tweede Kamer, Lid van Provinciale Staten van Friesland en Lid van de Raad van de gemeente Het Bildt. Hij was tevens vele jaren werkzaam bij brancheorganisaties en verzekeringsbedrijven.

Inhoudsopgave

De aanbevelingen samengevat.....	4
1. Korte economische terugblik.....	6
1.1. Ontwikkeling sinds 1986.....	6
1.2. Schuldpositie	7
1.3. Verdeling van middelen	7
2. Het huidige pensioenstelsel	9
2.1. Inleiding.....	9
2.2. AOV/AWW	9
2.3. Aanvullende pensioenregelingen	11
2.4. Fiscale behandeling van pensioenen.....	12
2.5. Ambtenarenpensioenen	12
2.6. Pensioenen van politieke ambt dragers.....	13
2.7. Toekomstige vergrijzing	13
3. De AOV in zijn context: naar een integraal pensioenstelsel.....	15
3.1. Inleiding: een betrouwbaar pensioenstelsel rust op drie pijlers.....	15
3.2. Spelregels voor een nieuw beleid	16
3.3. De AOV als basispensioen; de eerste pijler	16
3.4. AOV-maatregelen en AOV-fonds: scenario tot 2030.....	21
3.5. Aanvullend pensioen; de tweede en derde pijler	22
3.6. Politieke ambts dragers	23

De aanbevelingen samengevat

➤ AOV-leeftijd blijft 60 jaar

De AOV-gerechtigde leeftijd kan op 60 jaar worden gehandhaafd. Weliswaar neemt aantal ouderen toe, maar het arbeidspotentieel blijft in stand door immigratie en een hoger geboortecijfer. In Aruba is er dan ook geen sprake van vergrijzing naar Europees model. Europa vergrijst en ontgroent. Aruba krijgt wel meer grijze hoofden, maar houdt voorlopig evenveel arbeidskrachten. Toch moet er veel gebeuren, want een ander verschil met Europa is, dat er in het Arubaanse systeem minder sociale gelijkheid bestaat. De sociale gelijkheid te bevorderen is prioriteit van de AVP. Wij stellen daarom voor:

- a. Iedereen, (inclusief bewindslieden en parlementariërs) een gelijke pensioenleeftijd van 60 jaar;
- b. Alle werknemers krijgen naast de AOV een aanvullend pensioen.

Zo geeft de AVP invulling aan een rechtvaardiger verdeling van de welvaart tussen werkenden en gepensioneerden. De AVP wijst het eenzijdig afwentelen van de kosten van het AOV-fonds op de gepensioneerden af (de zogenaamde "4% solidariteitsheffing"), en verwerpt ook het plan werknemers te dwingen na hun 60ste jaar door te werken.

➤ Eén pensioenleeftijd van 60 jaar, ook voor politieke ambtsdragers

De pensioenleeftijd kent in Aruba veel varianten. Ambtenaren van staatsbedrijven hebben een pensioen op 55 jaar, statenleden op 50 jaar en ministers op 45 jaar. Bovendien bouwen veel mensen die werken in het bedrijfsleven helemaal geen pensioen op. Er bestaat dus grote ongelijkheid in de pensioenregelingen en leeftijden.

Er is nog een tweede ongelijkheid: sommige pensioenen worden gestapeld; dat wil zeggen dat het mogelijk is dat ambtelijk of politiek gepensioneerden netto méér ontvangen dan toen zij nog werkten. Harmonisering van de AOV-leeftijd op 60 jaar geeft de mogelijkheid het AOV-basispensioen ook in deze pensioenregelingen in te bouwen, net als in het bedrijfsleven.

Let wel: deze harmonisering gaat vele jaren kosten. Goede en solide regelingen voor de oude dag zijn altijd een zaak van lange adem. Bovendien zal de AVP nooit aan bestaande en opgebouwde rechten tornen. De scheefheden in het systeem moeten er geleidelijk uitgroeien.

➤ Voor alle werknemers een aanvullende pensioenregeling

Na een lange arbeidzame periode moeten Arubanen over een eigen pensioenrekening kunnen beschikken. Driekwart van de werknemers heeft geen eigen pensioen buiten de AOV, en dat moet veranderen. Een snelle en efficiënte methode is de opbouw op basis van een verplichte pensioenregeling in arbeidsovereenkomsten welke aan de hand van

keuze partijen wordt gesloten bij de marktpartij met de meest gunstige aanbod. Verzekeraars staan, net als pensioenfondsen, onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba. Voorwaarden aan zo'n verplichte pensioenregeling zijn, dat de werknemer voldoende keuzevrijheid heeft, dat de regeling het veranderen van baan niet bemoeilijkt, en dat er streng wordt toegezien op de verplichtingen van de werkgever.

➤ ***AOV op 60 jaar gegarandeerd; hogere AOV-uitkering bij vrijwillig uitstel (flex pensioen)***

Een pensioengerechtigde leeftijd van zestig jaar wil niet zeggen dat iemand die ouder is, niet meer welkom is op de arbeidsmarkt. Veel mensen willen graag langer aan de slag blijven. Bij een goed draaiende economie zijn er sowieso veel arbeidskrachten nodig, en zestigplussers zijn, met hun ervaring en inzicht, welkom in veel bedrijven en organisaties. Bij een moderne en flexibele samenleving horen dan ook mogelijkheden van flexibel pensionering. Nu al werken één op de drie werknemers door na hun zestigste verjaardag. In het nieuwe stelsel wil de AVP ruimte bieden om later met flex pensioen te gaan. Dat betekent ook dat het pensioen duidelijk hoger kan worden voor deze gepensioneerden. Het is een keuze met een strik eromheen. Maar het is een vrijwillige keuze.

1. Korte economische terugblik

1.1. Ontwikkeling sinds 1986

Sinds 1986 kent Aruba een behoorlijke economische voorspoed. De omschakeling na het sluiten van Lago op het toerisme is succesvol verlopen en op dat succes wordt nog steeds voortgebouwd. Ook het bereiken van de Status Aparte binnen het Koninkrijk heeft belangrijk bijgedragen aan een nieuw élan. De eerste tien jaar was de groei zelfs uitbundig maar deze ging gepaard met een hoge inflatie.

De bevolking nam toe van 60.000 in 1986 tot 80.000 tot 1995. Deze groei kwam tot stand door een natuurlijke aanwas en door immigratie. Het gemiddeld inkomen per hoofd in 1995 bedroeg Afl. 29.600. De basis voor een verdere groei was gelegd.

Na de opbouwfase kwam een consolidatiefase. Deze begon in 1995 met de volgende verdeling van jaarlijkse middelen; huishoudens 50%, bedrijven 30% en overheid 20%. Verder waren import en export in evenwicht. Aan het begin de consolidatiefase had de particuliere sector een schuld van 47% BBP en de overheid van 42% BBP. In termen van reële groei (basis=1995) was het jaar 2000 het hoogtepunt van de opgaande lijn. Dit blijkt uit het volgende overzicht.

BBP (mln)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Nominaal	2.364	2.470	2.742	2.981	3.084	3.327	3.399	3.421	3.599
Reëel 1995 =100	2.364	2395	2582	2754	2785	2888	2868	2793	2832
Reële groei %	2,5	1,3	7,8	6,7	1,1	3,7	-0,7	-2,6	1,4
Nominale groei %	6,0	4,5	11,0	8,7	3,5	7,9	2,2	0,7	5,2
Stijging CPI %	3,5	3,2	3,2	2,0	2,4	4,2	2,9	3,3	3,8

Bron: CBA

De gemiddelde economische groei van 1995 tot 2000 was bijna 4% en in het voorafgaande tijdvak 7%. De gemiddelde groei van 2000 tot 2005 komt veel lager uit, waarschijnlijk rond de 1%.

De economische ruimte en groei bepalen ook het beleid dat voor pensioenen moet gelden. De te voeren financieel-economische en sociale politiek dienen altijd solide te zijn, maar dit geldt in versterkte mate voor de reserveringen voor de oude dag. Daarom behoren berekeningen van pensioenfondsen conservatief en solide te zijn. Voor het maken van een projectie van de kosten van pensioenen tot 2030 is het van belang welke economische groei in de berekeningen wordt meegenomen. Op grond van de dalende lijn sinds 1990 zou daarom de aanname van een nulgroei voor de hand kunnen liggen. Maar dit gaat toch voorbij aan enkele positieve onderliggende factoren. Een tweetal factoren zijn in verband met de potentiële groei van belang: toekomstige lasten als gevolg van de schuldpositie en ruimte voor investeringen.

1.2. Schuldpositie

Ook hier blijkt het jaar 2000 een keerpunt te zijn geweest. Zowel de staatsschuld als de schuld van de particuliere sector stijgen sindsdien. Aruba is daar niet uniek in, en voor zover het bij particuliere verplichtingen om leenkapitaal van bedrijven gaat, kan men zelfs spreken van investeringsinspanningen. Maar in de particuliere sector is er vooral een sterke stijging van het consumptief krediet. Ook de groei van de staatsschuld wordt nauwelijks gebruikt voor investeringen, maar veeleer voor consumptie, bijvoorbeeld door de onnodige groei van het aantal ambtenaren en contractanten. Feitelijk vlakt de via leenkapitaal hoge binnenlandse consumptie de recessie af. Maar voor de structuur van de toekomstige economie is dat niet voldoende. De economie van Aruba is te klein om te kunnen draaien op binnenlandse consumptie, en bovendien brengen de te hoog oplopende kredieten het land in een lagere internationale kredietwaardigheid (rating) en daarmee naar een hogere reële rentevoet. Een hoge rentevoet is slecht voor het investeringsklimaat en dus slecht voor toekomstige welvaart en werkgelegenheid.

Schuldpositie (% BBP)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Staatsschuld	42,6	42,2	39,4	29,9	28,2	28,5	32,5	36,3	41,5
* Buitenlands	18,6	16,5	12,2	13,1	11,9	11,3	11,6	15,3	20,3
* Binnenlands	24,0	25,8	27,2	16,8	16,3	17,2	20,9	21,0	21,2
Particuliere sector	47,6	46,6	42,6	41,1	44,0	44,7	45,6	50,7	54,6
* Bedrijven	27,5	26,2	23,2	21,3	21,7	21,9	21,8	24,4	26,7
* Particulieren	20,1	20,4	19,4	19,7	22,3	22,8	23,9	26,3	27,9

Bron: CBA kwartaalberichten

De Centrale Bank heeft uiteindelijk in 2004 ingegrepen in de kredietverschaffing. De particuliere sector kreeg een kredietbeperking opgelegd. Met zijn ingrijpen onderstreept de CBA nog eens het belang van een neutrale monetaire autoriteit, die de middelen en bevoegdheden heeft om de economische randvoorwaarden bij te stellen. De kredietbeperking was dringend nodig om de koppeling met de US-dollar in stand te houden. Het effect ervan is in de eerste helft van 2004 zichtbaar. De particuliere consumptie begint af te nemen. De overheid voegt zich nog niet naar de richting van het CBA, wat onder meer blijkt uit de verdubbeling van de buitenlandse schuld sinds 2000. De verwachting is dat de totale schuld zal oplopen tot 45% BBP of 1750 miljoen. Daarom mag in 2005 van de CBA een verdere aanscherping van het beleid worden verwacht, maar ditmaal in de richting van de overheid.

1.3. Verdeling van middelen

De verdelingen van de bestedingen en investeringen op Aruba bleef tot 2000 gelijk, daarna trad een verschuiving op. Zoals hiervoor bij de schuldpositie bleek, zijn de bestedingen van de overheid en de huishoudens fors gestegen. De CBA is in 2004 begonnen hier paal en perk aan te stellen en zal daarmee doorgaan om het vertrouwen in de vaste wisselkoersverhouding met de Amerikaanse dollar te kunnen blijven waarborgen.

Voor de pensioenberekeningen is het ingrijpen van de CBA een belangrijk gegeven. Zonder deze sturing waren de vooruitzichten pessimistischer geweest, en dat had onder meer tot een extra stijging van de pensioenpremies moeten leiden en daarmee tot verhoging van de loonkosten. Maar nu de ruimte voor investeringen gaat groeien, omdat die voor bestedingen afneemt, kan er weer een basis worden gelegd voor een gezonde economische groei. Op grond hiervan kan in de langere termijnberekeningen worden uitgegaan van een groeicijfer van in ieder geval 2%.

2. Het huidige pensioenstelsel

2.1. Inleiding

Het rapport van de commissie evaluatie ontwerp-Landsverordening AOV/AWW van maart 2004 (ingesteld door de sociale partners) bevat een waardevolle analyse van het huidige pensioenstelsel.¹ Voor een uitgebreide uiteenzetting van het Arubaanse stelsel van pensioenen verwijzen wij graag naar dit rapport, hieronder volstaan wij met een beknopt overzicht. De onderstaande tabel geeft een indruk van de omvang van de bestaande regelingen.

Pensioenregelingen 2002

Pensioenfondsen	Overheid	Bedrijven	Overige bedrijven
Totaalbedrag premies	69,7 mln.	9,8 mln.	geen
Aantal werknemers	4.300	5.700	33.000
Premies per werknemer	16.200	1.700	0
Werknemers als % totaal	10%	13%	77%
AOV fonds			
Premie		118 mln.*)	
Werknemers		43.000	
Premies per werknemer		2.725	
Aandeel AOV-fonds		100%	

*) exclusief 2,5% zelfstandigen

2.2. AOV/AWW

De AOV (ouderdomspensioen) en AWW (weduwen en wezenpensioen) zijn enkele jaren later tot stand gekomen dan de AOW en AWW in Nederland. De opbouw van aanspraken loopt van het 15de tot het 60ste levensjaar en bedraagt 2,22% per jaar, zolang aan de voorwaarden wordt voldaan. De regeling wordt uitgevoerd door de Sociale Verzekeringsbank (SVB).

De AOV/AWW hebben het kostwinnerssysteem als basis. De gehuwden AOV is Afl. 1516 per maand en de ongehuwde AOV is Afl. 900, dit is 60% van de gehuwden AOV. Als de kosten van het levensonderhoud van een tweepersoonshuishouden op 100% worden gesteld, is daarvan ongeveer 40% vast (met name woonlasten) en tweemaal 30% persoonsgebonden.² Toegepast op de AOV van een echtpaar (Afl 1516 per maand), betekent dit ongeveer Afl. 600,- aan vaste lasten, en twee maal Afl 450,- aan persoonsgebonden kosten. Op deze basis zou een ongehuwde AOV-gerechtigde een uitkering van Afl 600,- + Afl 450,- = Afl 1050,- nodig hebben om rond te komen. De ongehuwde krijgt echter Afl. 900,- per maand, en komt zo bezien dus Afl. 150 te kort.

¹ Het rapport draagt de titel "Naar een integraal en duurzaam pensioenstelsel in Aruba"

² Deze verdeling is nagenoeg gelijk aan die in Nederland, en is af te leiden uit de gegevens van het CBS over het consumptiepakket van een huishouden.

De AOV voor een ongehuwde is 83% van het minimumloon (bij 18 jaar) van Afl. 1236,- per maand. Dat laatste is een persoonlijk minimum voor een werkende alleenstaande en daarom vergelijkbaar met de persoonlijke AOV. Omdat de AOV of het minimumloon als vrije voet (franchise) in pensioenregelingen en fiscale begeleiding worden gebruikt, is een stabiele verhouding tussen deze twee grootheden belangrijk.

Minimumloon en AOV

Inkomens 2004	Minimumloon	AOV gehuwden	AOV ongehuwd
Bruto inkomen	14832	20778*)	12335*)
Netto inkomen	13206	19329	11475
Lastendruk	11%	7%	7%
Bruto Koppeling	100%	(2 x70%)	83%

*) inclusief kerstbonus van 75% maanduitkering en 7,5% compensatie AZV

De AOV/AWW premie bedraagt op dit moment 13,5%³ van het onzuiver inkomen -/persoonlijke lasten over de eerste Afl. 49.296,- van het inkomen per jaar. Dit betekent dat een gehuwde verzekerde die tijdens zijn gehele loopbaan de maximum AOV-premie was verschuldigd, in totaal twee en een half keer de premie heeft betaald, die hij bij een pensioenverzekeraar voor een gelijkwaardig pensioen kwijt was geweest.⁴ Hiermee betaalt hij mee aan de AOV-opbouw van een werknemer op het minimumniveau, die een lagere premie betaalt dan voor een commerciële pensioenverzekering nodig was geweest. De AOV is dan ook een sociale verzekering waarin het solidariteitsbeginsel is ingebouwd. Van de andere volksverzekering, de AZV, kan hetzelfde worden gezegd. Er worden van tijd tot tijd voorstellen gehoord om de maximum premiehoogten verder op te trekken. Dat klinkt solidair, toch heeft dit nadelen. De relatie tussen premie en uitkering gaat dan verloren; feitelijk verdwijnt steeds meer het verzekeringskarakter van de regeling en voor de hogere inkomens neemt de premie het karakter aan van een belasting. De AVP wil, indexering van de premiehoogten daargelaten, die richting niet inslaan.

De premie-inkomsten in 2002 van de vier fondsen bij de SVB waren 180 mln. De reserves van de fondsen waren op dat moment Afl. 232 mln.(1.3 van de jaarlijkse premie), voldoende om bijvoorbeeld de AOV-uitkeringen meer dan 15 maanden te dekken. Omdat de regelingen een omslagpremie op kasbasis kennen, wordt er geen kapitaal gevormd voor toekomstige verplichtingen zoals bij pensioenfondsen en bankverzekeraars. De reserves bij de SVB doen dienst om de conjuncturele schommelingen in premies en uitkeringen op te vangen (Schommelfonds). Zo kunnen de premiepercentages stabiel blijven.

Vanwege de kwetsbaarheid van de economie van Aruba, zoals blijkt uit de dalende groeicurve in de economische blik, ligt een verhoging van de reserves voor de hand.

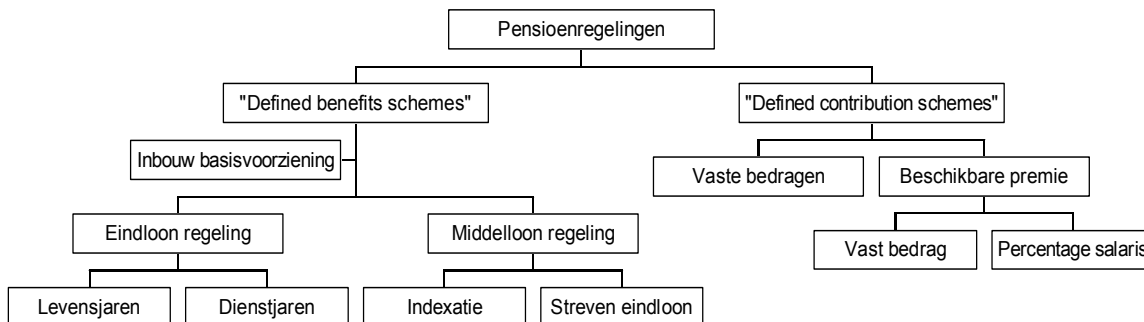
³ AOW/ANW premie in Nederland is 19,15% (2004)

⁴ In Nederland is dit lager; twee maal.

Bij een nieuwe groeiperiode de komende tien jaar, kunnen de reserves meegroeien en in 2015 gemakkelijk twee keer de jaarlijkse premie bedragen.

2.3. Aanvullende pensioenregelingen

Aanvullende werknemerspensioenregelingen kunnen onderverdeeld worden in twee hoofdgroepen, namelijk de "defined contribution schemes" en de "defined benefits schemes". Deze systemen zijn door eerdergenoemde commissie in een schema weergegeven. In het eerste geval worden er afspraken gemaakt over de hoogte van de stortingen (premies) die werkgever en werknemer in een fonds storten. Het rendement van de beleggingen, gecombineerd met de levensverwachting op de pensioendatum, bepalen dan de hoogte van de pensioenuitkering. In de tweede groep doet het pensioenfonds of de verzekeraar een toezegging over de hoogte van de pensioenuitkering. Logisch is natuurlijk een koppeling aan het verdiende loon, het zij over de laatste jaren van de loopbaan, het zij over het gemiddelde. Over het algemeen houdt dit tweede type pensioenregeling er rekening mee dat de gepensioneerde ook een basispensioen (de AOV) ontvangt. Dit staat bekend als AOV-franchise. Bijvoorbeeld; het pensioen vult de AOV aan tot 70% van het laatstverdiende loon. Bij de huidige ambtenarenpensioenen wordt met deze franchise echter geen rekening gehouden.

De gangbare regelingen op Aruba zijn de eindloon - en middelloonregelingen.

De ondernemingspensioen vallen onder de Landsverordening ondernemingspensioenfondsen 1985 (LOP). De bedrijven zijn aangesloten bij een pensioenfonds (3000 werknemers) of hebben de pensioenaanspraken ondergebracht bij een pensioenverzekeraar (2600 werknemers).

De pensioenfondsen hadden eind 2002⁵ een tekort van 44 mln. of 18%. Dit staat gelijk aan vier keer de jaarpremie. De levensverzekeraars die de pensioenen van 2600 werknemers beheren, hadden in 2002 nog een vrije reserve van 58 mln., ondanks het feit dat deze de afgelopen jaren ook op hun (aandelen)beleggingen hebben verloren. Pensioenfondsen, APFA en Bankverzekeraars staan allen onder toezicht van de CBA.

⁵ Notitie in 4^e kwartaalbericht 2003 CBA;

2.4. Fiscale behandeling van pensioenen

Voor de pensioen opbouw is de afstemming tussen de pensioenen en de fiscale begeleiding een vereiste. Volgens de jurisprudentie is een redelijk pensioen een pensioen dat 70% van het laatst verdiende inkomen niet te boven gaat, nadat rekening is gehouden met de AOV. Dit houdt in dat premies, die recht geven op een pensioen dat kleiner of gelijk is aan die 70%, aftrekbaar zijn voor de werknemer, of onbelast voor zover de werkgever deze voor zijn rekening neemt.

In pensioenregelingen wordt een franchise van 50% van de gehuwdenuitkeringen AOV toegestaan, wat betekent dat de inbouw van AOV in de pensioenregelingen als volgt is geïndividualiseerd.

Fiscale franchise 2004 (10/7 x 0,8 AOV)

Leefvorm	Franchise (x Afl.)	Bruto AOV(x Afl.)
Gehuwd alleenverdiener	20.790	20.778
Ongehuwd	12.343	12.335
Gehuwde tweeverdieners	10.395	10.389

Het onderdeel van 10/7 in de franchise is de oorspronkelijke verhouding tussen brutoloon en brutopensioen van kostwinners. Het bruto pensioen is dan 70% van het bruto loon. Deze verhouding berust op de Nederlandse situatie, waarbij op de pensioendatum de kosten van verwerving, AOW-premies, pensioenpremies, WW en WAO premies etc wegvallen. Omdat Aruba hierin van Nederland verschilt, is deze verhouding op Aruba met de factor 0,8 gecorrigeerd. Deze koppeling is daardoor 87,5% (8/7). Worden bij de AOV uitkering de kerstbonus en de compensatie AZV meegeteld, dan is er sprake van een koppeling van 100%; zie laatste kolom.

2.5. Ambtenarenpensioenen

Een belangrijk deel van de werkende bevolking, zo'n 10%, bestaat uit ambtenaren. Zij maken ongeveer 44% uit van de werknemers met een aanvullende pensioenregeling naast de AOV. De ambtenarenpensioenen worden beheerd door het APFA.

De pensioenregeling voor ambtenaren vormt in aanleg een eindloonstelsel, maar kent enkele bijzondere kenmerken.

Gedetailleerde behandeling van dit stelsel valt buiten het bestek van deze nota, maar de volgende elementen niet onvermeld blijven;

- over de eerste 20 dienstjaren wordt 2% pensioenrecht per jaar opgebouwd, over de daaropvolgende jaren 1% per jaar;
- de pensioenopbouw houdt geen rekening met het recht op AOV, met andere woorden er wordt geen franchise ingebouwd; hierdoor is bijvoorbeeld de situatie mogelijk dat de som van AOV en ambtenarenpensioen hoger is dan het laatstverdiende loon. Ten tijde van de formulering van de ambtenarenpensioenregeling was van een algemeen ouderdomspensioen immers nog geen sprake;
- de pensioengerechtigde leeftijd is 55 jaar, bij een minimum diensttijd van 20 jaar;

- naast het eigenlijke pensioen keert de overheid een prijscompensatie ("duurtetoeslag") uit aan gepensioneerde ambtenaren, die op de Landsbegroting drukt.

Ondanks een premiepercentage van in totaal 28.5% en ondanks het feit dat de duurtetoeslag uit de Landskas wordt betaald, kampt het APFA met aanzienlijke vermogenstekorten. Een discussie over aanpassing van dit pensioenstelsel aan de huidige normen lijkt dan ook onvermijdelijk.

2.6. Pensioenen van politieke ambtdragers

Gewezen Ministers en Statenleden genieten een pensioen ten laste van de Landskas, waarvoor op dit moment een niet-dekkende premie wordt betaald. Statenleden bouwen hun pensioen, dat ingaat op 50-jarige leeftijd, op in 12 dienstjaren. Zij hebben een opbouwpercentage van 5,83%. Ministers bouwen hun pensioen, dat ingaat op hun 45ste jaar in de nog kortere tijd van 4 jaar op. De totale jaarlijkse kosten van deze regeling kunnen zodoende in de zelfde orde van grootte komen te liggen als het bedrag van de jaarlijkse vergoedingen van de zittende Statenleden en Ministers!⁶

2.7. Toekomstige vergrijzing

Het aantal ouderen zal de komende decennia toenemen, want zij zijn al geboren. Het CBS heeft de leeftijdsopbouw tot en met 2016 in beeld gebracht. Wat hieruit blijkt is dat het groep 60 jaar en ouder al toeneemt. In de piramide 2016 is duidelijk te zien waar de vergrijzingspiek zit. Die zit in de onderliggende groep 50 - 60 jaar. Door de immigratiegolf op Aruba de laatste 20 jaar is de bevolking sterk toegenomen. Daarom neemt aantal ouderen tussen 2020 en 2030 ook sterk toe.

Aan de voet van de piramide 2016 valt op dat het aantal geboorten niet zal afnemen. De onderste groepen tot 15 jaar blijven stabiel. Ook de recente berekeningen van de ILO (bijlage 3) bevestigen dat de omvang van de groep jongeren en de middengroep 15 - 59 jaar niet gaan krimpen.

Het arbeidspotentieel in 2005 bedraagt 45.000 werkenden, 72,5% van de leeftijdsgroep tussen 16-59 jaar. Op grond van deze arbeidsreserve is op korte termijn geen overspannen arbeidsmarkt met oplopende loonkosten te verwachten. Verder is de arbeidsparticipatie in de leeftijdsgroep 60 – 64 jaar 28% (CBS 2000).

Het ILO-rapport heeft de arbeidsparticipatie tussen 2002 en 2062 geëxtrapoleerd (*rates are assumed to change linearly*). De uitkomsten liggen voor mannen binnen een bandbreedte van 73-74% en vrouwen op 59%-62%.

⁶ Deze bewering berust op een indicatie van de koopsommen die voor deze pensioenopbouw jaarlijks bij een pensioenfonds of verzekeraar zouden moeten worden gestort. Maar veel hangt af van de leeftijden van de betrokkenen.

Tussen 2002 en 2030 zijn de effecten van beleidsmaatregelen in deze nota in het volgende overzicht verwerkt. Zo kan deelname van vrouwen nog iets toenemen. Verder zijn de gevolgen van het door ons voorgestelde flexpensioen tussen 60 en 65 jaar nog niet volledig doorgewerkt. Zolang vormt deze leeftijdsgroep een arbeidsreserve. Vanaf 2015 is deze nog te benutten reserve verwerkt. Dit is ook een gevolg van het feit dat een aantal immigranten op 60-jarige leeftijd geen 100% AOV-recht hebben opgebouwd, en daardoor met een lagere AOV-uitkering te maken zullen krijgen.

Loonsom en basispensioen		2002	2005	2010	2015	2020	2025	2030
bevolking 15-59 jaar	aantal	60000	62000	64500	65000	65000	63500	63000
bevolking 60-64 jaar	aantal	3500	4000	5250	6000	7000	7500	7000
participatiegraad 15-64	ratio	68%	68%	68%	70%	71%	74%	76%
arbeidsplaatsen		43000	45000	47500	49500	51000	52500	53500
basispensioenen		10476	11792	14440	17099	20670	23140	24230
heffingsgrondslag-AOV	ratio	4,1	3,8	3,3	2,9	2,5	2,3	2,2

Aangezien de AOV wordt gefinancierd volgens het omslagstelsel wordt is de verhouding tussen de het aantal premiebetalers (de leeftijdsgroep 16-59 jaar) en de uitkeringsgerechtigden (60 en ouder) bepalend voor de betaalbaarheid van het stelsel. Niet iedereen tussen de 16 en 59 betaalt echter premie, en niet iedereen boven de zestig heeft recht op een volledige AOV-uitkering (denk aan immigranten). De verhouding tussen volledige arbeidsplaatsen enerzijds en volledige AOV-uitkeringen anderzijds geeft dan ook een *nauwkeuriger* beeld van de dekkingsproblematiek.

De conclusie kan zijn dat het arbeidspotentieel op Aruba in tact blijft, zodat de financiering van een zeker pensioen, dat correspondeert met de welvaart op Aruba, niet in gevaar komt.

3. De AOV in zijn context: naar een integraal pensioenstelsel

3.1. Inleiding: een betrouwbaar pensioenstelsel rust op drie pijlers

Bij de formulering van een pensioenstelsel dient zonder enige twijfel voorop te staan de zekerheid voor de mensen. Daarom dient zulk een stelsel waar mogelijk te zijn gevrijwaard tegen de wisselvalligheden van economie en samenleving, en dus te zijn gebaseerd op actuariële analyses en berekeningen met daarbij behorende reserveringsverplichtingen, objectieve uitgangspunten en onafhankelijk toezicht.

Daarom kiest de AVP voor een model met drie pijlers, in overeenstemming met het model Wereld Bank.⁷ Dit pijlerstelsel is een regeling bestaande uit:

1. basispensioenen gedekt uit collectieve middelen (1e pijler = AOV);
2. loongerelateerd aanvullend pensioenen op kapitaaldekking (2e pijler = bedrijfspensioen of pensioenverzekeraar);
3. uitbreiding voor persoonlijke omstandigheden (3e pijler = levensverzekeraar).

De AVP wijst een staatspensioen uit algemene middelen van de overheid af.

De overheid blijft wel samen met de sociale partners in de SVB verantwoordelijk voor de sociale verzekeringen AOV/AWW, maar objectiveert vervolgens de AOV-uitkering door deze bruto pensioenen te koppelen aan het bruto minimumloon.

Wet- en regelgeving op het gebied van pensioenen zijn altijd een kwestie van lange adem. Het gaat tenslotte om de zekerheid van mensen. Het meest verstandige is dan ook vaak om bestaande onevenwichtigheden niet abrupt ongedaan te maken, maar deze er generatiegewijze er uit te laten groeien. Zo blijven niet alleen verworven rechten in stand, maar is er ook eerder een maatschappelijk en politiek draagvlak te verwerven voor noodzakelijk maar ingrijpend beleid. Recente regeringsvoorstellen droegen dat evenwicht niet in zich, en veroorzaakten daardoor onrust, zonder zicht te geven op oplossingen. Ook is het van belang de contouren te schetsen van het stelsel waar men uiteindelijk uit wil komen. Die contouren dienen hernieuwde zekerheid uit te stralen. Dat wil zeggen dat de samenleving niet alleen weet welke richting gezamenlijk wordt ingeslagen, maar ook duidelijkheid over het einddoel. Ook daar schoten de opvattingen van de huidige regering te kort.

De AVP hoopt in deze nota die zekerheid, ook op termijn, wel te bieden. De doelstellingen zijn helder geformuleerd en deze zijn gebaseerd op reeds bestaande en openbare onderzoeksgegevens van externe bronnen, zoals het CBS, de SVB en de CBA.

⁷ Zie voor het 3-pijlerstelsel ook het rapport van de Commissie Evaluatie ontwerp Landsverordening AOV/AWW.

3.2. Spelregels voor een nieuw beleid

De vraag is niet welk pensioenstelsel, kostwinner- of individueel, op Aruba de toekomst heeft, want die keuze hebben de Arubanen zelf al gemaakt. Onder de beroepsbevolking ligt de participatiegraad van vrouwen tussen 25–50 jaar slechts 15% onder die van mannen. De vraag is in welk tempo de pensioensystemen zich laten aanpassen? Het antwoord op de vraag staat los van meer of minder ouderen in de toekomst. Elk pensioensysteem dient de toekomstige inkomensbehoeften te dekken. En de toekomstige inkomensbehoeften zijn niet langer die van kostwinners met een niet-verdienende partner. Het eigen persoonlijke pensioen heeft de toekomst.

Pensioen is uitgesteld inkomen tot 60 jaar. Wanneer daarin veranderingen optreden dienen verzekerden de tijd te krijgen zich daarop te kunnen voorbereiden. Het is om die reden dat in pensioenland het verkregen recht als rechtsgevoel bij werknemers, werkgevers en bestuurders van pensioenfondsen sterk is ontwikkeld, ongeacht de politieke overtuiging. Dit staat regelmatig in schril contrast met de haast van politieke bestuurders, die schijnbaar opdoemende problemen met daadkracht te lijf willen, maar zich onvoldoende realiseren dat zij daarmee wel eens meer onzekerheid teweeg brengen dan zekerheid. Daarom hecht de AVP er aan dat de discussie over het pensioenstelsel een aantal *spelregels* kent. De belangrijkste drie zijn de volgende:

- a. rekening houden met opgebouwde rechten;
- b. rekening houden met gewekte verwachtingen;
- c. vooraankondiging in de wet van aanpassing rechten.
- d. "verkregen recht" van bestaande uitkering.

60 JAAR VOOR IEDEREEN

De AVP beschouwt 60 jaar als richtleeftijd voor alle pensioenen. Het basispensioen voor alle Arubanen is de AOV met een leeftijd van 60 jaar. De particuliere sector heeft het eigen of aanvullende pensioen op de richtleeftijd van 60 jaar afgestemd, mede met het oog op de inbouw van de AOV. Ondanks de harmonisatie in de particuliere sector bleef de richtleeftijd in de publieke sector 55 jaar.

Ook voor Statenleden en Ministers moet de pensioengerechtigde leeftijd worden opgetrokken naar 60 jaar.

3.3. De AOV als basispensioen; de eerste pijler

Aruba kiest voor een persoonlijk basispensioen, de AOV. Dat is niet alleen de voorkeur van de AVP, maar deze conclusie valt te trekken uit de vele adviezen, reacties en politieke uitingen. Er is consensus over dit punt. De AVP heeft dus ook het persoonlijke basispensioen gekozen als uitgangspunt voor zijn verdere uitwerkingen.

De belangrijkste vraag is, welke overgangperiode het beste in het Arubaanse model past.

De AOV is voor 75% van de werknemers de enige oudedagvoorziening. Daar kortingen op aanbrengen in verband met de individualisering, zonder rekening te houden met de mogelijke afwezigheid van een partner, of zonder te zien naar inkomen en leeftijd van de partner zou sociaal onaanvaardbare uitkomsten met zich kunnen brengen. Vanaf 2015 gaat het aantal gepensioneerden toenemen, dus dan moeten de zaken wel zijn gedaan. Daarom beschouwt de AVP de periode tot 2015 als overgangperiode. Tot 2015 zal het AOV-pensioen voor gehuwden wel worden verzelfstandigd, om na 2015 te worden geïndividualiseerd.

3.3.1. Individueel premie betalen tot 60 jaar; recht op AOV vanaf 60 jaar

De AVP steunt het beginsel dat premieplichtigen individueel premie moeten betalen, als in de AOV/AWW het kostwinnersmodel wordt vervangen door een zelfstandig recht op pensioen. Bij persoonlijke aanspraken behoren eveneens persoonlijke premies. Restitutie vindt niet langer plaats op basis van een maximum per echtpaar, maar op basis van een maximum per persoon.

Verhoging van de premieloongrens is acceptabel, zolang deze in lijn blijft met de algemene stijging van het prijspeil.

De AVP wijst premiebetaling door AOV-gerechtigden af. Als ook 60-plussers premie moeten gaan betalen, is het risico levensgroot dat het equivalentiebeginsel (verband tussen premie en uitkering) van de verzekering wordt losgelaten. Er is dan geen rem meer om de uitkering op politieke gronden te gaan variëren. De AVP wil de hoogte van de AOV juist verankeren in de bruto-bruto koppeling met het minimumloon. Dat geeft werkelijke zekerheid aan de basis van het drie-pijlersysteem.

Iedereen houdt recht op AOV vanaf 60 jaar. Wel wil de AVP een flexpensioen, waarbij men de AOV vrijwillig één of meer jaren kan uitstellen, in ruil voor een hogere uitkering.

3.3.2. Tot 2015: verzelfstandiging, geen individualisering

Basis voor de verzelfstandiging is de AOV voor gehuwden. Dit wordt het basispensioen in de AOV. Dit zelfstandige basispensioen is de helft van het gehuwden pensioen en dit is een persoonlijk inkomen. Rekening wordt gehouden met de kostenverdeling in het huishouden. Een tweepersoonshuishoudens heeft 40% vaste kosten en 30% kosten per persoon.

Het basispensioen op 60 jaar is 70% van het minimumloon. De compensatie voor de AZV-premie is in het basispensioen verwerkt. Naast dit basispensioen blijft de kerstbonus van 75% van het maandelijkse basispensioen bestaan.

Gehuwde AOV-ers ontvangen dus 140% van het minimumloon. In cijfers van 2004 betekent dit dat het basispensioen van tweemaal Afl. 818 wordt verhoogd naar tweemaal Afl. 865. Zij gaan er dus samen structureel Afl. 94 per maand op vooruit.

De ongehuwde krijgt bovendien een toeslag vanwege de zelfstandige huishouding.

De AOV keert deze vaste toeslag van Afl. 153 per maand uit, waarin de compensatie voor de AZV-premie is verwerkt. De vaste toeslag blijft tot 2015 onderdeel van de AOV⁸. De hoogte van de toeslag is het huidige maandbedrag dat de ongehuwde meer ontvangt dan de gehuwde alleen (helft gehuwden AOV).

In cijfers van 2004 betekent dit Afl. 865 basispensioen plus Afl. 153 toeslag is Afl. 1018. Het huidige ongehuwde pensioen bedraagt Afl. 968. De vooruitgang is dus structureel Afl. 50 per maand.

De verhoging van het basispensioen 2005 is afhankelijk van de indexering van het minimumloon. In de volgende modelberekening is een gemiddelde indexering (geschoonde CPI) van 2,75% verwerkt:

- * Het basispensioen 2005 stijgt van Afl. 865 naar Afl. 889 (samen Afl. 1778). De totale stijging ten opzichte van het huidige gehuwden pensioen van Afl. 815 is dan 9,0%.
- * Het ongehuwde pensioen 2005 stijgt van Afl. 1018 naar Afl. 1042. De totale stijging ten opzichte van het huidige pensioen van Afl. 968 is 7,6%.

3.3.3. Tot 2015: toeslag bij gehuwde partner jonger dan 60 jaar

Gehuwden met een partner jonger dan 60 jaar ontvangen een toeslag gelijk aan het basispensioen, voor zover het inkomen uit of in verband met arbeid in het bedrijfs- en beroepsleven van die echtgenoot minder bedraagt dan de volledige toeslag. De Belastingdienst moet vanwege de inkomenseis toestemming aan de SVB geven jaarlijks tot aan 60 jaar de toeslag uit te keren. Het recht op deze toeslag vervalt 10 jaar na opname in de wet. Deze vooraankondiging komt in de wet⁹ te staan.

3.3.4. Woontoeslag

Met ingang van de verzelfstandigde AOV, krijgt een ongehuwd alleenwonende recht op een woontoeslag van 30% van het minimumloon. In 2004 zou deze Afl. 370 per maand bedragen. De ongehuwde toeslag in de AOV van Afl. 153 wordt hierop in mindering gebracht en ook andere subsidies op huren.

⁸ Het recht op de vaste toeslag in de AOV vervalt 10 jaar na opname in de wet. Daarom valt de toeslag buiten de indexatie in de wet. Het betekent dat degene die tot 2015 recht krijgen op de ongehuwde toeslag, deze levenslang blijft genieten. Een dergelijke vooraankondiging komt in de wet te staan.

⁹ De AOW in Nederland heeft een vooraankondiging in de wet: "De gehuwde pensioengerechtigde die voor **1 januari 2015** recht heeft op ouderdomspensioen en van wie de echtgenoot jonger is dan 65 jaar, heeft overeenkomstig de bepalingen van deze wet recht op een toeslag, tenzij, met inachtneming van artikel 11, het inkomen uit of in verband met arbeid in het bedrijfs- en beroepsleven van die echtgenoot meer bedraagt dan de volledige bruto-toeslag".

Met ingang van 2015 wordt deze regeling uitgebreid met de gehuwde die recht krijgt op het basispensioen AOV en een partner heeft die jonger is dan 60 jaar. Het recht op de woontoeslag vervalt wanneer het inkomen na aftrek van het basispensioen meer bedraagt dan de woontoeslag. De nieuwe regeling wordt vanwege de inkomenseis door de Belastingdienst uitgevoerd. De kosten van deze woontoeslag komen ten laste van de begroting.

3.3.5. Belastingen en premies

Met ingang van het jaar van wijziging van de AOV wordt de franchise voor de aftrek van de persoonlijke pensioenopbouw gesteld op 70% van het minimumloon of het basispensioen AOV.

3.3.6. Indexering

Het minimumloon en het basispensioen worden geïndexeerd volgens de geschoonde CPI van het CBS. Van de sociale partners wordt bij de CAO-onderhandelingen verwacht dat zij ook de geschoonde CPI gaan gebruiken.

De CBA wijst in haar advies over APFA op een indexatie op afstand. Indexatie op afstand betekent geen compensatie voor stijging overheidstarieven in kostprijs verhogende belastingen en tarieven. Dit leidt bij het CBS tot een *geschoond CPI*. De notitie over de bestanddelen van de inflatie op Aruba (CBA 4^e kwartaalbericht 2003) wijzen in de onderzochte periode 1997 – 2003 op een lokale inflatie van 2%.

Op de totale inflatie van 3% is de geïmporteerde inflatie 1%. Uit de CPI van 3% kunnen alsnog de effecten van overheidstarieven op de kostprijs van goederen en diensten worden gehaald. Dit zal jaarlijks leiden tot een iets lager CPI van tienden van procenten. Het doel van deze opschoning is, het niet langer afwentelen van overheidstarieven op lonen en pensioenen die opnieuw bijdragen tot inflatie. Het betekent ook dat alle inkomens en ook de pensioenen tegen een lager percentage worden geïndexeerd. Maar de beloning is een lagere inflatie en een extra steun voor de wisselkoersverhouding met de Amerikaanse dollar.

De AVP kiest voor een geschoonde CPI omdat deze bijdraagt aan een stabiel en zeker pensioen. De AVP geeft de SER in overweging in 2005 deze geschoonde CPI bij de loononderhandelingen te gebruiken.

3.3.7. Vanaf 2015: AOV-flexpensioen

Een flexpensioen is een pensioen met een gespreide pensioendatum. Het uitstellen van de pensioendatum met premievrije rechten is aantrekkelijk voor de AOV-er en voor het AOV-fonds.

Uitstel van AOV pensioen kan zonder nadeel voor het AOV fonds leiden tot een hoger basispensioen. Het maakt niet uit of de SVB het uitgestelde pensioen belegt of dat de verzekerde dit zelf doet. Het resultaat na uitstel in een hoger basispensioen zal niet veel verschillen. Omdat de SVB maandelijks al verschillende pensioenbedragen door de

gekorte AOV uitkeert, hoeft er tegen deze uitbreiding van dienstverlening geen bezwaar te bestaan.

Wanneer alle werknemers na 2015 over een pensioenaanvulling op de AOV kunnen beschikken, kan de flexibele pensioenleeftijd tussen 60 jaar en 65 jaar echt van de grond komen. Wie na 60 jaar langer doorwerkt, krijgt als beloning een hoger pensioen.

Daarom dient er tijdig een AOV-staffel van 60 jaar tot en met 65 jaar beschikbaar te komen. De volgende staffel is een voorbeeld, waarin het basispensioen op 65 jaar gelijk is aan het minimumloon.

AOV-staffel

AOV-leeftijd	60 jaar	61 jaar	62 jaar	63 jaar	64 jaar	65 jaar
Basispensioen	100%	106%	112%	120%	130%	142%

3.3.8. Vanaf 2015: individualisering van de AOV-uitkering

Vanaf 2015 krijgt de gehuwde die 60 jaar is recht op een basispensioen AOV.

De jongere partner die geen eigen inkomen heeft of ook stopt met werken, heeft dan een tekort van 40% van het minimumloon na aftrek van de woontoelage. Het echtpaar dat toch samen met pensioen wil, kan het nieuwe eigen pensioen gebruiken. Voor zover het inkomen niet toereikend is, kan worden gespaard. Ook kan een levensverzekering worden afgesloten.

3.4. AOV-maatregelen en AOV-fonds: scenario tot 2030

In onderstaand schema zijn de bovenstaande plannen van de AVP doorgerekend. In de doorrekening is de leeftijdsopbouw uit de middenvariant van de ILO genomen. Doorrekening heeft plaatsgevonden tot 2030 omdat daarna de top in het aantal is gepasseerd.

AOV-fonds 2005 – 2030

AOV schema	2002	2005	2010	2015	2020	2025	2030
Consumentenprijzen	3,00%	2,75%	2,75%	2,75%	2,75%	2,75%	2,75%
groei loonsom per jaar	2,00%	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Lastendruk							
AWW premie	2,0%	2,0%	1,5%	1,5%	1,0%	1,0%	1,0%
AOV premie	11,5%	11,5%	12,5%	13,0%	14,0%	14,0%	13,5%
AOV/AWW-premie	13,5%	13,5%	14,0%	14,5%	15,0%	15,0%	14,5%
premiëgrondslag (mln.)	1182	1340	1674	2091	2612	3262	4075
Maximum inkomen	49296	53476	61244	70142	80331	92001	105367
opbrengst AOV		>>geïndividualiseerd					
opbrengst AOV (mln.)	135,9	154,1	209,3	271,8	365,7	456,7	550,1
* met restitutie (mln.)	120,9	146,6					
AOV pensioenen		>>verzelfstandigd		>>geïndividualiseerd			
Aantal 60 plussers (ILO)	10800	12157	15200	18900	23800	28000	30500
Aantal volle basispensioenen	10476	11792	14440	17099	20670	23140	24230
minimumloon 18 jaar	1200	1270	1454	1666	1908	2185	2502
koppeling gehuwde	68%	70%	70%	70%	70%	70%	70%
basispensioen per maand	815	889	1018	1166	1335	1529	1752
kerstbonus december	611	667	764	875	1002	1147	1314
Basispensioenen (mln.)	108,8	133,7	187,5	254,2	351,9	451,2	541,1
Ongehuwde toeslag pm.	153	153	153	153	153	153	153
ongehuwde toeslag (mln.)	12,8	13,6	16,7	19,7	19,1	16,0	8,4
AOV uitkeringen (mln.)	121,7	147,3	204,2	273,9	371,0	467,3	549,5
saldo fonds (mln.)	12,1	-0,6	5,2	-2,1	-5,4	-10,5	0,6
lastendekkende AOV premie	10,3%	11,0%	12,2%	13,1%	14,2%	14,3%	13,5%

In dit behoedzame scenario is de ontwikkeling van de heffingsgrondslag belastingen en premies afgeleid van een ontwikkeling BBP met een volume groei van 2% en prijzen 3%. Door de toepassing van de geschoonde CPI zijn de lonen gesteld op 1,75%. Niemand wordt hier minder van omdat er een dempend effect op de inflatie van uit gaat. De lastendekkende premies AOV zijn de premies op *kasbasis* per jaar.

AOV-Fonds

De SVB is het administratiekantoor dat jaarlijks de wettelijke premies ontvangt en de uitkeringen verzorgt. Dus de jaarlijkse omslagpremies zijn voor de uitbetaling van de jaarlijkse uitkeringen. Bij een financieringstekort bij de SVB zullen de premies van werkgevers en werknemers omhoog moeten gaan. In een goed draaiende economie wordt zo'n tegenvaller gemakkelijk opgevangen. Maar waar de Arubaanse economie voor

een belangrijk deel draait op het toerisme, is het zaak de loonkosten niet onnodig hoger te laten uitkomen. Dit heeft onmiddellijk effect op de prijzen en schaadt dus de concurrentiekracht.

Op dit moment zijn de ontvangen premies bij de SVB ruim voldoende. In 2002 was het overschot op alle premies van de vijf sociale verzekeringen 30 mln. De grootste is de AOV. Dit kasoverschot van 30 mln. vertegenwoordigt een procentuele premie van 2%. Strikt genomen betekent dit dat de huidige premies samen op kasbasis twee procentpunten te hoog zijn vastgesteld. De SVB vormt dus reserves.

Door de recessie is de afdracht van premies aan de SVB gedaald, maar ook het aantal claims is afgenomen. Ook daardoor is het overschot in de kas per saldo gestegen.

Schommelingen in premies door de conjunctuur worden opgevangen in het Schommelfonds. Dit leidt tot stabiele premies en daar heeft iedereen belang bij. Verder zijn er liquiditeitsreserves en overige technische voorzieningen nodig om rood staan te voorkomen. De balans van de SVB ziet er goed uit en had eind 2002 een balanstotaal van 231 mln. of 1,3 keer de ontvangen premies. Als dezelfde overschotten blijven bestaan en de economie trekt weer aan, dan heeft de SVB in 2010 al een reserve van 2 keer de jaarlijkse premie (500 miljoen). Dit komt goed uit want er zal tussen 2020 en 2030 een tijdelijk tekort ontstaan als gevolg van de verkregen rechten tot 2015 op de vaste alleenstaande toeslag van Afl. 152 per maand.

Voor de AVP wegen deze verkregen rechten zwaarder dan het tijdelijk tekort in het AOV-fonds. De SVB zou voor 2015 hiervoor een voorziening Ongehuwde Toeslag op de balans kunnen vormen, zodat er geen tekorten ontstaan en de AOV premie van 11,5% niet hoeft te stijgen zoals in de modelberekening.

3.5. Aanvullend pensioen; de tweede en derde pijler

Het basispensioen wordt 70% van het minimumloon. Het aanvullend pensioen, opgebouwd via de werkkring, komt daar bovenop. Driekwart van de werknemers heeft geen eigen pensioen op 60 jaar en dat moet veranderen. Werknemers en bedrijven mogen zelf kiezen tussen een bedrijfspensioenfonds en een verzekeraar, want beiden staan onder toezicht van de Centrale Bank van Aruba. Jaarlijks stort de werkgever de premie voor 31 december op de pensioenrekening van de werknemer, zodat er geen tekorten kunnen ontstaan. Dit is een voorwaarde die de AVP aan het eigen pensioen stelt, want de tekorten bij de huidige pensioenfonds en APFA ondermijnen het vertrouwen in de huidige pensioenregelingen.

Een verplichte pensioenregeling moet een zodanige vorm krijgen, dat de arbeidsmobiliteit niet wordt belemmerd. De werknemer moet zijn pensioen dus zonder problemen kunnen meenemen naar een nieuwe baan.

De AVP wil met een verplichte aanvullende pensioenregeling een betrouwbare, maar flexibele tweede pijler opbouwen.

Aan het verplicht eigen pensioen is ook een minimum verbonden, waardoor iedereen (en dus ook oproep- en uitzendkrachten) pensioen opbouwt. Het voordeel van deze eenvoudige pensioenrekening is, dat de werknemer zelf kan bijstorten afhankelijk van de

eigen persoonlijke omstandigheden. Deze extra stortingen (derde pijler) moeten dan wel fiscaal aftrekbaar zijn.

De pensioenrekening is een beschikbare premiereregeling en is in Angelsaksische landen meer gangbaar dan in continentaal Europa. Recente ontwikkelingen inzake de boekhoudregel voor internationaal opererende ondernemingen geven aan deze voor beschikbare premiereregelingen gaan kiezen, omdat deze ondernemingen dan elk jaar aan hun verplichtingen hebben voldaan. Volgens de nieuwe internationale boekhoudregels zullen ondernemingen de tekorten van de pensioenfondsen in hun balans moeten opnemen. Helaas werken ook de bedrijfspensioenfondsen de laatste jaren met tekorten.

De grenzen voor fiscale aftrekbaarheid/belastbaarheid moeten hierop aan sluiten, zowel voor wat betreft de tweede als de derde pijler van het pensioenbouwwerk. De richtleeftijd voor het pensioen is 60 jaar. Voor de beschikbare premiereregeling wordt de maximumpremie 20% van het pensioengevend inkomen.

3.6. Politieke ambtsdragers

De AVP-fractie heeft eerder in de Staten het ondubbelzinnige standpunt ingenomen dat de pensioenen van de politieke ambtsdragers in overeenstemming moeten worden gebracht met de regelingen die voor anderen gelden. Met welk gezag kunnen politici veranderingen, soms versoeringen, in een sociaal systeem voorstellen en verdedigen, zolang zij hun eigen, veel luxere rechten niet ter discussie stellen en bereid zijn deze aan te passen. Zowel de pensioengerechtigde leeftijd als de stapeling van rechten zijn disproportioneel.

Na de adviezen van de commissie Fowler, de 10% inlevering en de studie recent van de commissie Dijkstal in Nederland is de hoogte van de vergoeding van politieke ambtsdragers op Aruba geen onderwerp van studie. Wat nog een nadere beschouwing behoeft is de pensioenopbouw van de ambtsdragers.

Vooruitlopend op een volledige herziening van de pensioenregels voor Statenleden en Ministers, dient de AVP een initiatief ontwerp in om de pensioengerechtigde leeftijd van de politieke ambtsdragers met onmiddellijke ingang op te trekken naar de standaard van 60 jaar.